

VIZIUNEA SOCIETĂȚII ȘTIINȚIFICE ASUPRA STRATEGIEI UE PENTRU REGIUNEA DUNĂRII

Academician **Gheorghe DUCA**

Academia de Științe a Moldovei

Doctor în geologie, conferențiar universitar **Oleg BOGDEVICI**

Institutul de Chimie al AȘM

DATE GENERALE

Dunărea, ca lungime, este al doilea fluviu din Europa și primul în UE. Râul parcurge aproximativ 2 850 km, legând Pădurea Neagră de Marea Neagră, traversând zece țări și având afluenți din patru țări. Cu o suprafață de 801 463 de km² (ocupând a cincea parte din suprafața UE) și cu o populație de 115 de milioane, Regiunea Dunării este vitală pentru Europa. Bazinul Dunărean dispune de o serie de avantaje care permit dezvoltarea sa rapidă: poziția geografică (deschiderea către est); diversitatea culturală, etnică și naturală; surse importante de energie regenerabilă (hidro, biomasă, eoliene și termale); avantaje care țin de mediu (floră și faună, resurse de apă, Delta Dunării).

Comisia Europeană a elaborat Strategia Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării (SUERD) în anul 2010, cu scopul dezvoltării potențialului economic și îmbunătățirii condițiilor de mediu ale regiunii [3,4,7]. Strategia Dunării este un proiect al Uniunii Europene la care sunt invitate să participe și state nemembre-UE din bazinul Dunării, precum și state terțe din bazinul Dunării: Germania, Austria, Slovacia, Ungaria, Bulgaria, România, Cehia, Slovenia, Croația, Serbia, Republica Moldova, Ucraina, Bosnia-Herțegovina și Muntenegru. Dintre acestea, opt sunt membre ale Uniunii Europene, iar celelalte sunt implicate în diferite inițiative de cooperare cu Uniunea Europeană, unele dintre ele cu scopul declarat de a deveni într-un viitor mai apropiat sau mai îndepărtat membre ale UE [7]. În prezent, Strategia Dunării se află în fază de implementare.

SUERD reprezintă un instrument comunitar de cooperare macro-regională al statelor riverane, destinat dezvoltării economice și sociale a macro-regiunii dunărene, prin consolidarea implementării în regiune a politicilor și legislației UE (http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/macro-regional-strategies/danube; <http://www.danube-region.eu/about>). Această inițiativă constituie o formă nouă a politicii de coeziune a UE care se realizează prin consultări, în format macro-regional, între statele cu provocări co-

mune, și care răspunde cerințelor de adaptare la realitatea unei Europe extinse, marcate de decalaje semnificative de dezvoltare între statele membre. SUERD este un cadru de articulare între obiectivele prioritare de dezvoltare națională și obiectivele strategiei Europa 2020 pentru creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, asumată de toate statele membre UE.

SUERD este grupat în patru „piloni” și 11 domenii prioritare (<https://www.mae.ro/strategia-dunarii>; [http://www.mdrap.ro/dezvoltare-regionala/-5882](http://www.mdrap.ro/dezvoltare-regionala/-5882;));

I. Interconectarea, obiectiv ce promovează conexiunea Regiunii Dunării cu restul Europei, în trei domenii prioritare [7]:

- 1) mobilitate și multimodalitate: a) căi navigabile interioare (Austria/România); b) legături rutiere, feroviare și aeriene (Slovenia/Serbia¹);
- 2) energiile durabile (Ungaria /Cehia);
- 3) cultură și a turism, contactele directe între oameni (România/ Bulgaria).

Interconectarea regiunii poate fi realizată prin dezvoltarea coordonării privind lucrările de infrastructură, îmbunătățirea funcționării sistemelor de transport și energie, schimburi de experiență în domeniul energiei curate și promovarea culturii și turismului Dunării.

II. Protejarea mediului. Strategia schițează trei priorități pentru conservarea biodiversității și protejarea calității vieții oamenilor care locuiesc pe malurile și în bazinul hidrografic al Dunării:

- 4) restaurarea și întreținerea calității apelor (Ungaria/Slovacia);
- 5) gestionarea riscurilor de mediu (Ungaria/ România);
- 6) conservarea biodiversității, a peisajelor și a calității aerului și solurilor (Bavaria/Croația).

III. Creșterea prosperității. De la cele mai înalte niveluri de trai din UE până la cele mai scăzute, de la personalul cu cel mai înalt nivel de calificare până la angajații cu cele mai puține studii, de la unele dintre cele mai competitive regiuni ale UE până la unele

¹ Țările care coordonează realizarea domeniului prioritare

dintre cele mai sărace în ceea ce privește prosperitatea, Dunărea este o regiune a contradicțiilor. Strategia prezintă trei priorități care vor reduce eterogenitatea regiunii:

7) dezvoltarea societății bazate pe cunoaștere prin cercetare, educație și tehnologii ale informației (Serbia/Slovenia);

8) sprijinirea competitivității întreprinderilor, inclusiv dezvoltarea clusterelor (Croatia/Baden Württemberg);

9) investiția în oameni și competențe (Austria/Republica Moldova).

IV. Consolidarea Regiunii Dunării. Crima organizată și corupția reprezintă o provocare în anumite părți ale regiunii, iar Strategia definește acțiuni pentru schimbarea acestei situații. Pentru impulsivizarea creșterii economice durabile și prosperității în zonă, este necesară transformarea Regiunii Dunării într-o zonă în care se poate trăi în siguranță și consolidarea integrării acesteia în cadrul UE. Acest pilon se axează pe două priorități care vor contribui la consolidarea regiunii:

10) ameliorarea capacității instituționale și a cooperării (Austria/Slovenia);

11) promovarea securității și soluționarea problemelor legate de criminalitatea organizată și de infracțiunile grave (Bavaria/Bulgaria).

La nivel național, Comisia Europeană va fi asistată de Punctele Naționale de Contact (coordonatorii naționali), care asigură coordonarea în fiecare țară, identifică contactele relevante și, în special, propun soluții practice de activitate. Raportarea și evaluarea la nivel macro-regional sunt efectuate de către Comisia Europeană, în parteneriat cu coordonatorii domeniilor prioritare. De asemenea, Comisia va organiza un forum anual, la care vor participa statele, instituțiile UE și părțile interesate. La nivel național, coordonarea și monitorizarea este realizată de coordonatorul național.

Pentru implementarea SUERD, în Republica Moldova a fost desemnat drept coordonator național Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, (vice-ministru) și un grup de experți (reprezentanți ai instituțiilor relevante pentru strategie) responsabili de implementarea Strategiei pe cele 11 domenii prioritare: (<http://www.mdrc.gov.md/slidepageview.php?l=ro&idc=160&t=/SUERD/Implementarea-SUERD>; <http://groupspaces.com/SUERD/pages/suerd-n-republica-moldova>).

Fiecare domeniu este coordonat de către ministerele respective: prioritatea 1 – Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor; prioritatea 2 – Ministerul Economiei; prioritatea 3 – Ministerul Culturii

și Agenția Turismului; prioritatea 4, 5, 6 – Ministerul Mediului; prioritatea 7 – Academia de Științe a Moldovei, Ministerul Educației, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor; prioritatea 8 – Ministerul Economiei; prioritatea 9 – Cancelaria de Stat, Ministerul Educației, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei; prioritatea 10 – Cancelaria de Stat; prioritatea 11 – Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției.

Guvernul Republicii Moldova a adoptat *Contribuția Republicii Moldova în SUERD* în anul 2010 (HG nr. 694, din 04.08.2010), fiind organizate un șir de evenimente și acțiuni în cadrul realizării SUERD în Republica Moldova. În prezent, Strategia Dunării se află în fază de implementare.

Creată inițial sub imperativul „celor trei nu” – fără noi fonduri, fără noi instituții și fără noi reglementări – Strategia Dunării a fost pusă în fața provocării de a-și asigura modalitatea de implementare a proiectelor prin valorificarea fondurilor europene existente. În acest context, consolidarea structurilor naționale de guvernanta a Strategiei este recomandată cu insistență de Comisie pentru a putea promova și susține, în mod activ, coerent și coordonat, interesele politice și sectoriale în macro-regiunea Dunării [3, 4, 7].

Proiectele pot fi finanțate prin intermediul fondurilor europene deja existente – Fondurile structurale și de coeziune, Fondul de solidaritate al UE, Programul ORIZONT 2020, instrumentul LIFE+, Fondul european de Garantare în Agricultură și cel pentru Dezvoltare Rurală, precum și prin fondurile puse la dispoziție de către instituțiile financiare internaționale (Banca Europeană pentru Investiții, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare), parteneriatele public-private, contribuțiile de la bugetul național sau al bugetelor locale. Strategia Dunării reprezintă un pas important către simplificarea procedurilor actuale de finanțare și sprijină eforturile de absorbție a fondurilor europene deja angajate în finanțarea proiectelor de investiții.

Astfel, guvernanta Strategiei Dunării se asigură la nivel european prin: Consiliul Uniunii Europene și Grupul de funcționari la nivel înalt al Consiliului UE, care definesc orientarea politică generală; Comisia Europeană (Direcția Generală Politică Regională și Urbană – DG Regio), care are rol de coordonare a politicilor, de monitorizare, raportare și evaluare; coordonatorii naționali, care, pe de o parte, asigură coordonarea națională și propun aspecte practice ale activității, iar pe de altă parte se consultă și coordonează între ei la nivel macro-regional pentru a promova coerența între prioritățile și modelele de guvernanta ale statelor participante; coordonatorii domeniilor prioritare și grupurile

directoare care asigură identificarea proiectelor ce pun în aplicare Planul de Acțiuni al Strategiei.

Pentru a îmbunătăți implementarea Strategiei Dunării, a fost agreată crearea unui Punct Focal pentru Asistență Tehnică (Danube Strategy Point/ DSP), care a fost inaugurat în iulie 2015 și este găzduit de landul Baden-Württemberg, prin Reprezentanța Permanentă la Uniunea Europeană de la Bruxelles.

Obiectivul general al DSP este de a ameliora guvernanta Strategiei, prin intensificarea și consolidarea cooperării și interacțiunii între structurile de guvernanta SUERD, precum și prin crearea unor sinergii între stakeholderi și diverse organizații din Regiunea Dunării. Prin crearea DSP, Direcția Generală Politică Regională și Urbană a Comisiei Europene și coordonatorii naționali SUERD implementează un punct cheie al Raportului Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor din 20 mai 2014 privind guvernanta strategiilor macroregionale.

ROLUL ACADEMIEI DE ȘTIINȚE

Academia de Științe a Moldovei (AȘM), prin diferite proiecte și fonduri internaționale, participă ca suport științific în realizarea SUERD în Republica Moldova. Următoarele proiecte internaționale realizate au tangențe cu Strategia:

1. MIS ETC 1150 "Resources pilot centre for cross-border preservation of the aquatic biodiversity of Prut River Resources";
2. MIS ETC 1676 "Cross-border interdisciplinary cooperation for the prevention of natural disasters and mitigation of environmental pollution in Lower Danube Euroregion";
3. "ESNET – Black Sea Earthquake Safety Network(work)";
4. "Research networking for the environmental monitoring and mitigation of adverse ecological effects in the Black Sea Basin (BSB Net-Eco)";
5. FP7, cod 318969 "Fluvial processes and sediment dynamics of slope channel systems: Impacts of socio economic-and climate change on river system characteristics and related services";
6. NATO SfP 980468 „Harmonization of Seismic Hazard Risk and Reduction in Countries Influenced by Vrancea Earthquakes”;
7. NATO NR.NRCLG 981619 „Quantification of Earthquake Action on Structures”;
8. INTAS 05-104-7584. „Numerical analysis of 3d seismic wave propagation using modal summation, finite elements and finite difference methods”;
9. "GIS services to support development of the Da-

nube RBMP through data collection and upload to the ICPDR Danube GIS for the Prut sub-basin of Moldova”;

10. ICPDR; "Additional assistance in development of final draft River Basin Management Plan for the River Prut basin in Republic of Moldova" Environmental Protection of International River Basins (EPIRB);

11. "Identification of POPs Residuals and Mapping of Polluted Areas" Consultancy Services CS-5, GEF Grant Nr. TF055875 "Persistent Organic Pollutants Management and Destruction Project" (analiza substanțelor POP în laboratorul acreditat).

Actualmente AȘM este antrenată în calitate de echipă interdisciplinară în proiectul de infrastructură științifică „DANUBIUS-RI”. Această infrastructura științifică va conecta centrele științifice de exelență la nivel european, pentru rezolvarea problemelor acute din diferite domenii din știință, economie și societate în regiunea fluviului Dunărea și zona costală a Mării Negre. Infrastructura propusă va lărgi impactul științei europene asupra majorării eficienței investițiilor în regiune [1, 2].

Această infrastructură urmează să fie una de facilități științifice, care va prezenta o expertiză de exelență prin accesul la facilități și centre științifice europene, platforma interdisciplinară de studiu, baze de date regionale și specifice armonizate, platformă pentru educație și training. DANUBIUS-RI va include un „hub” cu locația în delta Dunării și „noduri” distribuite în toată Europa. Hub-ul va efectua conducerea acestei structuri științifice pentru coordonarea și standardizarea activităților și comunicarea cu stakeholderii principali. Acesta va prezenta oportunități științifice, educaționale și analitice. Hub-ul va fi un laborator natural, o rezervație naturală din Delta Dunării, care este cea mai mare zonă umedă din Europa și de pe malul Mării Negre [5].

Nodurile vor fi reprezentate de centrele de exelență cu facilități științifice și informaționale care vor oferi interfețe cu părțile regionale interesate, îmbunătățind schimbul de cunoștințe. Activitățile nodurilor vor include facilități de experimentare și de măsurări „in situ”, capacități analitice și păstrarea datelor geospațiale ș.a. Infrastructura creată va permite asigurarea suportului științific pentru cercetarea interdisciplinară și inovarea la nivel mondial, în baza experienței și sinergiilor existente între partenerii de proiect [5, 6].

AȘM va participa ca partener în această structură științifică interdisciplinară pentru a integra cunoștințele din diferite domenii științifice, cum ar fi chimia ecologică și a mediului, biologia, geologia, geografia, sociologia, economia, pentru studiul aprofundat al Sistemului Râu-Mare. AȘM va asigura platforma pentru examinarea și generalizarea cunoștințelor existen-

te și va dezvolta Agenda Științifică. Astfel, comunitatea științifică va fi capabilă să pună în aplicare Agenda elaborată, va promova cercetarea fundamentală și va găsi soluții la problemele critice și controversate în timp util. Infrastructura științifică propusă va facilita noi abordări pentru a integra disciplinele înrudite și va putea face conexiunea dintre știință și elaborarea de politici și management. Infrastructura dată va încuraja echipele interdisciplinare de cercetare să promoveze o înțelegere profundă a sistemelor fluviale-delta-mare, să abordeze provocările științifice globale. Aceasta va aborda provocările științifice globale majore cu care se confruntă sistemele fluviale-delta-mare, printre care [5, 6]:

- înțelegerea originii lor și evoluția naturală;
- cuantificarea impactului modificărilor antropice;
- determinarea vulnerabilității și/sau capacității de adaptare a acestora în contextul schimbărilor climatice;
- caracterizarea ciclurilor biogeochimice;
- promovarea managementului integrat al inundațiilor/secetelor catastrofale și materialelor periculoase;
- investigarea consecințelor distrugerii fizice a structurilor și a habitatelor morfologice (de exemplu, prin rețeaua de canale, terasamente, îndiguiri) și elaborarea de măsuri pentru restaurarea hidromorfologică;
- conservarea și restaurarea biodiversității;
- consolidarea și protejarea capacității ecosistemelor pentru furnizarea serviciilor societății;
- furnizarea expertizei științifice în vederea dezvoltării, îmbunătățirii și testării instrumentelor de promovare a politicilor și instrucțiunilor pentru protecția mediului.

Problemele Dunării pe teritoriul Republicii Moldova se rezumă la: implementarea metodelor moderne pentru determinarea parametrilor chimici și biologici ai obiectelor acvatice conform DCA (Directivei Cadru a Apei); optimizarea monitoringului apelor de suprafață și subterane; asigurarea controlului calității datelor și analizelor chimice; crearea bazelor de date ale resurselor naturale; organizarea clusterului național de studiu al problemelor științifice, economice și sociale în conformitate cu SUERD.

Academia de Științe ale Moldovei poate efectua următoarele studii și servicii în cadrul dezvoltării SUERD: implementarea metodelor moderne de analiză a calității apelor și mediului; asigurarea suportului științific în monitoringul calității și cantității apelor; elaborarea bazelor de date geospațiale și GIS ale resurselor acvatice și naturale; promovarea cercetărilor interdisciplinare; editarea ghidurilor și materialelor tehnico-științifice metodologice pentru analiza calității resurselor acvatice și mediului; elaborarea recomandărilor pentru managementul efectiv al

resurselor naturale, oferirea serviciului de consultanță pe diferite proiecte naționale și internaționale în domeniul conform agendei științifice ale AȘM; educația și pregătirea cadrelor conform cerințelor internaționale.

BIBLIOGRAFIE

1. DANUBIUS-RI (Research Infrastructure): infrastructură distribuită pan-europeană de cercetare sub coordonare românească. 2016, Academia Română, Comunicare de presă. <http://www.academiaromana.ro/comunicateAR/doc2016/d0523-ComunicatPresa-DANUBIUS.pdf>
2. DANUBIUS-RI: THE INTERNATIONAL CENTRE FOR ADVANCED STUDIES ON RIVER-SEA SYSTEMS (2016) Danube INCO.NET. <https://danube-inco.net/object/project/16744>
3. Raport al comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind guvernarea strategiilor macroregionale. Comisia Europeană, Bruxelles, 20.05.2014, COM(2014) 284 final.
4. Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. on the implementation of EU macro-regional strategies. Brussels, 16.12.2016, COM(2016) 805 final, <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/EN/COM-2016-805-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>
5. Stănică A. (2015) DANUBIUS RI. Sau cum și-a propus știința să salveze Delta Dunării. Știința&Tehnică, Jan. 18 <http://stiintasitehnica.com/danubius-ri-sau-cum-si-a-propus-stiinta-sa-salveze-delta-dunarii/>
6. Stănică A., M. Sidoroff, S. Lițescu și altele (2014) RAPORT DE ANALIZA PRIVIND POTENTIALUL TEHNIC SI STIINTIFIC EXISTENT IN REGIUNEA DUNARII, RELEVANT PENTRU MANAGEMENTUL INTEGRAT AL SISTEMELOR FLUVIU – DELTA – MARE. Pachet de Lucru # 2. (2014) GEOECOMAR, INSB, FM Management Consultancy SRL, GEA Strategy & Consulting SA [http://www.geocomar.ro/website/docs/proiecte/proiect_sectorial_S7-2013/2_RO_Raport%20Etapa%20II%20\(partial\)%20ESFRI%20DANUBIUS-RI.pdf](http://www.geocomar.ro/website/docs/proiecte/proiect_sectorial_S7-2013/2_RO_Raport%20Etapa%20II%20(partial)%20ESFRI%20DANUBIUS-RI.pdf)
7. STRATEGIA UE PENTRU REGIUNEA DUNĂRII. Eforturi inute în abordarea provocărilor comune. PANORAMA INFOREGIO, UE, Politica Regională. Nr 37, 2011. 29 p. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag37/mag37_ro.pdf

LINKURI UTILE

- DG Regio (Comisia Europeană) http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/danube/index_en.cfm;
 International Commission for the Protection of the Danube River <http://www.icpdr.org/main/>;
 Programul Transnațional Dunărea <http://www.terreg-danube.eu/>